

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету фінансів та
обліку

Андрій КІЗИМА

« 29 » 08 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 29 » 08 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІОТ

Святослав ПІТІГЕЛЬ

« 29 » 08 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Страхування»

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 07 Управління та адміністрування

спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування

освітньо-професійна програма – «Фінансовий менеджмент»

Кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу

Форма навчання	Курс	Семе стр	Лекції (год.)	Практ. заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен (сем.)
Денна	4	7	30	30	4	8	78	150	7
Заочна	4	7	8	4	-	-	138	150	8

29.08.2025

ТЕРНОПІЛЬ – 2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування 072 Фінанси, банківська справа та страхування, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 15.06.2022 р.)

Робочу програму склали д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу Ольга КНЕЙСЛЕР та канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу Ірина ФЕДОРОВИЧ.

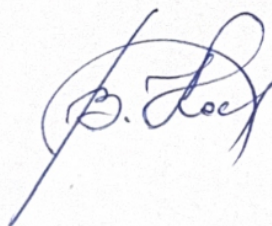
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу (протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.)

Завідувач кафедри фінансових
технологій та банківського бізнесу,
д-р екон. наук, професор

Ольга КНЕЙСЛЕР

Гарант ОП
канд. екон. наук, доцент

Володимир КОСТЕЦЬКИЙ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХУВАННЯ»

1. Опис дисципліни «Страховання»

Дисципліна – «Страховання»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни блок обов’язкових дисциплін, цикл професійної підготовки Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: <i>денна форма</i> – 4; <i>заочна форма</i> – 4 Семестр: <i>денна форма</i> – 7; <i>заочна форма</i> – 7, 8
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – «Фінансовий менеджмент»	Лекції: <i>денна форма</i> – 30 год.; <i>заочна форма</i> – 8 год. Практичні заняття: <i>денна форма</i> – 30 год.; <i>заочна форма</i> – 4 год.
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>денна форма</i> – 48 год; <i>заочна форма</i> – 108 год. Тренінг: <i>денна форма</i> – 8 год. Індивідуальна робота: <i>денна форма</i> – 4 год.
Тижневих годин: <i>денна форма</i> – 8 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета й завдання вивчення дисципліни «Страховання»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Страховання» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань, сучасного конструктивного мислення та вироблення практичних навичок щодо: застосування організаційних, правових, економічних та фінансових механізмів страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб в разі настання ризикових ситуацій; аналізу організаційно-правового та інституційного середовища функціонування страхового ринку; укладання страхових договорів у різних галузях страхування, за різними формами і видами страхування, співстрахування та перестрахування; визначення доходів, витрат та фінансових результатів діяльності страхових компаній, освоєння діючої практики оподаткування результатів їхньої діяльності; розрахунку основних показників фінансової стійкості

страховиків.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- з'ясування об'єктивної необхідності, сутності та ролі страхування в умовах ринкової економіки;
- характеристика організації страхового ринку та державного регулювання страхової діяльності;
- вивчення основних умов та порядку здійснення особистого страхування, страхування майна, страхування відповідальності та співстрахування і перестрахування;
- висвітлення особливостей фінансової діяльності страховиків;
- розгляд основних чинників, котрі забезпечують фінансову надійність та платоспроможність страхової компанії.

2.3. Найменування компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Викладання дисципліни базується на знаннях, здобутих при вивченні дисципліни здобутих при вивченні дисципліни «Фінансовий менеджмент», «Фінанси», «Менеджмент», «Маркетинг».

2.5. Результати навчання:

- Знати механізм функціонування державних фінансів, у т. ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т. ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

– Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

– Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

3. Програма навчальної дисципліни «Страховання»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАХУВАННЯ

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Необхідність страхового захисту суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Самострахування: сутність, межі доцільного застосування та джерела.

Виникнення та етапи розвитку страхування. Сутність страхування та його місце в системі економічних категорій. Функції страхування. Принципи страхування. Роль страхування в економії коштів, активізації бізнесу, збільшенні обсягів інвестицій.

Тема 2. Класифікація страхування

Поняття класифікації у страхуванні, її наукове та практичне призначення. Найістотніші класифікаційні ознаки у страхуванні.

Класифікація страхування за об'єктами: майнове, особисте та страхування відповідальності.

Класифікація страхування за родом небезпеки: страхування фінансово-кредитних, транспортних, сільськогосподарських, вогневих та інших ризиків.

Класифікація страхування за формами здійснення. Обов'язкове страхування. Добровільне страхування.

Класифікація страхування за статусом страхувальника. Страхування юридичних осіб всіх форм власності. Страхування громадян.

Класифікація страхування за спеціалізацією страховика. Класи страхування життя. Класи страхування іншого, ніж страхування життя.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

Поняття ризику та його основні характеристики. Місце ризику у страхуванні. Види ризиків за критеріями: наслідків, об'єкта, обсягу та причин. Природні та антропогенні ризики. Майнові та особисті ризики. Великі, середні та малі ризики. Чисті та спекулятивні ризики. Страхові та нестрахові ризики. Ознаки страхових ризиків.

Страховання як своєрідний механізм передачі ризику від одних осіб іншим за відповідну плату. Політика управління страховими ризиками. Мета і завдання управління ризиками.

Ризик-менеджмент у встановленні та визначенні методів впливу на ризик.

Контроль за дотриманням норм (комплаєнс). Внутрішній аудит. Аутсорсинг.

Тема 4. Страховий ринок

Страховий ринок: сутність, основні види та елементи. Класифікація страхового ринку за інституціональною, територіальною та галузевою ознаками.

Об'єктивні умови функціонування страхового ринку України. Мета розвитку страхового ринку України. Об'єкти та суб'єкти страхового ринку України. Основні етапи розвитку страхового ринку в Україні.

Страхові послуги як об'єкти взаємовідносин страховиків та страхувальників. Роль страхових посередників (страхових агентів та страхових брокерів) у здійсненні страхової діяльності. Загальні ознаки страхового продукту (послуги). Етапи процесу

розробки страхових продуктів (послуг). Якісні показники страхового продукту (послуги). Канали реалізації страхових продуктів (послуг).

Система реєстрації страхових посередників.

Сутність, завдання та елементи маркетингу в страхуванні. Процес реалізації страхових послуг.

Страхові договори, порядок їх підготовки та укладання. Права та обов'язки сторін у страхуванні. Контроль за виконанням страхових договорів.

Тема 5. Страхова організація

Визначення страховиків як фінансових установ. Організаційні форми страховиків. Ознаки класифікації страховиків. Показники, за якими у вітчизняній практиці визначається рейтинг страховиків. Найменування страховика. Учасники страховика.

Порядок створення страхових компаній. Етапи процесу створення страховиків.

Ліцензування страхової діяльності. Документи, які подаються для отримання ліцензії. Порядок розгляду пакета документів та підстави для відмови у видачі ліцензії. Вимоги до провадження страхової діяльності. Ліцензування діяльності філії страховика-нерезидента.

Структура страхових компаній. Філії, агентства та представництва страховика.

Органи управління страховою компанією.

Загальні умови реорганізації страховика. Реорганізація страховика шляхом приєднання за спрощеною процедурою. Способи виходу страховика з ринку.

Ресурси страховика: фінансові, матеріальні, трудові, інформаційні.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Необхідність, значення та мета державного регулювання страхової діяльності. Напрями державного регулювання розвитку страхового бізнесу. Прямі і непрямі методи впливу держави та її втручання у здійснення страхової діяльності та розвиток страхового ринку.

Загальні вимоги до системи управління страховика. Органи управління та контролю страховика. Виконавчий орган страховика. Система внутрішнього контролю страховика. Загальні збори акціонерів (учасників) страховика.

Обов'язок страховика щодо інформування Регулятора.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Тема 7. Особисте страхування

Сутність та мета проведення особистого страхування. Конкретні об'єкти та ризики у особистому страхуванні. Основні підгалузі особистого страхування: страхування від нещасних випадків, страхування життя, медичне страхування. Порівняльна характеристика довгострокового (накопичувального) та ризикового особистого страхування. Форми та види проведення особистого страхування. Критерії класифікації добровільного особистого страхування.

Страховання від нещасних випадків: об'єкти та мета його проведення. Страхові випадки при страхуванні від нещасних випадків. Індивідуальні та колективні договори страхування від нещасних випадків. Добровільна та обов'язкова форма проведення страхування від нещасних випадків. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.

Страховання життя. Основні та додаткові ризики при страхуванні життя. Особливості економічного механізму страхування життя. Загальні та спеціальні

функції страхування життя. Чинники, які стримують розвиток страхування життя в Україні.

Медичне страхування. Система страхової медицини. Форми здійснення медичного страхування. Суб'єкти та об'єкти медичного страхування.

Тема 8. Страхування майна

Загальна характеристика страхування майна. Основні підгалузі страхування майна: страхування майна юридичних осіб; страхування майна фізичних осіб; страхування фінансово-кредитних ризиків. Обов'язкова та добровільна форма проведення страхування майна. Об'єкти, предмети, ризики у страхуванні майна. Системи відповідальності у страхуванні майна. Організаційний та економічний механізм у страхуванні майна.

Страхування транспортних засобів та вантажів. Страхування майна будівельних підприємств (технічних ризиків). Страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування фінансових та кредитних ризиків.

Страхування майна громадян: будівель і споруд, домашніх тварин, домашнього та іншого майна.

Тема 9. Страхування відповідальності

Організаційна схема та економічний механізм страхування відповідальності. Об'єкти та ризики при здійсненні страхування відповідальності. Основні підгалузі у страхуванні відповідальності: страхування відповідальності на транспорті; страхування професійної відповідальності; страхування інших видів відповідальності. Учасники страхування відповідальності. Форми проведення страхування відповідальності. Види обов'язкового страхування відповідальності.

Тема 10. Співстрахування та перестрахування

Необхідність та сутність перестрахування. Суб'єкти перестрахування. Законодавчі вимоги щодо здійснення перестрахувальних операцій.

Методи проведення перестрахування. Порівняльний аналіз методів перестрахування.

Форми проведення перестрахувальних операцій. Пропорційне перестрахування. Квотні та ексцедентні договори пропорційного перестрахування, їх характеристика, переваги та недоліки. Непропорційне перестрахування на базі договорів ексцедента збитку та ексцедента збитковості.

Співстрахування та механізм його застосування.

Тема 11. Доходи, витрати і фінансові результати страховика

Склад доходів страховика: доходи від страхової діяльності, доходи від інвестування тимчасово вільних коштів, інші доходи.

Доходи від страхової діяльності. Зароблені страхові премії та порядок їх визначення.

Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів та їх різновидності. Інші доходи страховиків.

Витрати страховика: їх склад та економічний зміст. Собівартість страхової послуги. Виплата страхових сум та страхового відшкодування. Витрати на утримання страхової організації.

Прибуток страховика. Визначення прибутку від страхової діяльності. Порядок розрахунку прибутку від інвестиційної діяльності.

Оподаткування прибутків страховика: отриманих від страхової діяльності при страхуванні життя та при ризикових видах страхування; отриманих від інвестиційних

та інших операцій. Розподіл решти прибутку після оподаткування.

Тема 12. Фінансова надійність страховика

Регулятивний капітал страховика. Вимоги до платоспроможності страховика. Капітал платоспроможності при оцінці платоспроможності страховика за базовим підходом. Мінімальний капітал при оцінці платоспроможності страховика за базовим підходом. Спрощений підхід до оцінки платоспроможності. Додаткові вимоги до капіталу платоспроможності.

Технічні резерви. Вимоги до інвестиційної діяльності страховика. Покриття технічних резервів активами. Особливості здійснення капіталізації (збільшення статутного капіталу) страховика за спрощеною процедурою.

Економічний зміст та значення фінансової надійності страхової компанії. Формування збалансованого страхового портфелю як основи забезпечення фінансової стійкості страхових операцій.

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Страхування»

Денна форма навчання

Теми	Години					
	Лекції	Практ. заняття	СРС	ІСР	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАХУВАННЯ						
ТЕМА 1: Сутність, принципи і роль страхування	2	2	7	2	4	Поточне опитування
ТЕМА 2: Класифікація страхування	2	2	6			
ТЕМА 3: Страхові ризики та їх оцінка	2	2	6			
ТЕМА 4: Страховий ринок	4	4	7			
ТЕМА 5: Страхова організація	2	2	6			
ТЕМА 6: Державне регулювання страхової діяльності	2	2	7			
Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ						
ТЕМА 7: Особисте страхування	4	4	7	2	4	Поточне опитування
ТЕМА 8: Страхування майна	2	2	6			
ТЕМА 9: Страхування відповідальності	4	4	7			
ТЕМА 10: Співстрахування та перестрахування	2	2	7			
ТЕМА 11: Доходи, витрати і фінансові результати страховика	2	2	6			
ТЕМА 12: Фінансова надійність страховика	2	2	6			
РАЗОМ	30	30	78	4	8	

Теми	Години		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАХУВАННЯ			
ТЕМА 1: Сутність, принципи і роль страхування	1	-	11
ТЕМА 2: Класифікація страхування	1	-	11
ТЕМА 3: Страхові ризики та їх оцінка	-	-	12
ТЕМА 4: Страховий ринок	1	1	11
ТЕМА 5: Страхова організація	-	-	12
ТЕМА 6: Державне регулювання страхової діяльності	1	-	11
Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ			
ТЕМА 7: Особисте страхування	1	1	12
ТЕМА 8: Страхування майна	-	-	11
ТЕМА 9: Страхування відповідальності	1	1	12
ТЕМА 10: Співстрахування та перестрахування	1	-	11
ТЕМА 11: Доходи, витрати і фінансові результати страховика	1	-	12
ТЕМА 12: Фінансова надійність страховика	-	1	12
РАЗОМ	8	4	138

5. Тематика практичних занять

ДЕННА ФОРМА

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема 1: Сутність, принципи і роль страхування

Мета полягає у здатності розкривати теоретико-методичні засади страхування та обґрунтовувати необхідність страхового захисту суб'єктів господарювання і життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами.

Питання для обговорення:

1. Необхідність страхового захисту на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами.
2. Форми організації фондів страхового захисту.
3. Самострахування: сутність, межі доцільного застосування та джерела.

4. Сутність страхування та його місце у системі економічних категорій.
5. Функції та принципи страхування.
6. Роль страхування в економії коштів, активізації бізнесу, збільшенні обсягів інвестицій.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема 2: Класифікація страхування

Мета полягає у розумінні підходів до класифікації страхування за різними ознаками та здатності їх застосовувати на практиці.

Питання для обговорення:

1. Класифікація у страхуванні, її наукове та практичне значення.
2. Класифікація страхування за об'єктами.
3. Класифікація страхування за родом небезпеки.
4. Класифікація страхування за формами здійснення.
5. Класифікація страхування за статусом страхувальника.
6. Класифікація страхування за спеціалізацією страховика.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

Тема 3: Страхові ризики та їх оцінка

Мета полягає в ідентифікації сутності та основних характеристик ризику, освоєнні практичних навиків його оцінки й застосування механізму управління страховими ризиками.

Питання для обговорення:

1. Ризики: сутність та основні ознаки.
2. Класифікація ризиків за критеріями: наслідку, об'єкту, обсягу, причини.
3. Природні та антропогенні ризики.
4. Майнові та особисті ризики.
5. Великі, середні та малі ризики.
6. Чисті та спекулятивні ризики.
7. Страхові та нестрахові ризики. Ознаки страхових ризиків.
8. Страхування як механізм передачі ризику від одних осіб іншим за відповідну плату.
9. Політика управління страховими ризиками.
10. Мета і завдання управління страховими ризиками.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4-5

Тема 4: Страховий ринок

Мета полягає в розумінні теоретико-методичних засад формування й функціонування страхового ринку, а також вмінні застосовувати навички щодо порядку підготовки та укладання різних видів страхових договорів.

Питання для обговорення:

1. Страховий ринок: сутність, основні види та елементи.
2. Класифікація страхового ринку за інституціональною, територіальною та галузевою ознаками.
3. Об'єкти та суб'єкти страхового ринку України.
4. Страхові послуги як об'єкти взаємовідносин страховиків та страхувальників.
5. Етапи процесу розробки страхових продуктів (послуг).

6. Канали реалізації страхових продуктів (послуг).
7. Прямі і непрямі страхові посередники у здійсненні страхової діяльності, реалізації страхових продуктів.
8. Сутність, завдання та елементи маркетингу у страхуванні.
9. Страхові договори, порядок їх підготовки та укладання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

Тема 5: Страхова організація

Мета полягає у вивченні порядку створення, функціонування та ліквідації страхових компаній, а також у набутті навиків щодо формування фінансових, матеріальних, трудових та інформаційних ресурсів страховика.

Питання для обговорення:

1. Визначення страховиків як суб'єктів господарювання та як фінансових установ.
2. Організаційні форми страховиків.
3. Порядок створення страхових компаній.
4. Ліцензування страхової діяльності.
5. Структура страхових компаній.
6. Органи управління страховими компаніями.
7. Ресурси страховиків: фінансові, матеріальні, трудові, інформаційні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

Тема 6: Державне регулювання страхової діяльності

Мета полягає в дослідженні специфіки державного регулювання страхової діяльності та вивченні правових основ нагляду за страховою діяльністю в Україні.

Питання для обговорення:

1. Державне регулювання страхової діяльності: необхідність, значення, мета.
2. Прямі і непрямі методи впливу держави та її втручання у здійснення страхової діяльності та розвиток страхового ринку.
3. Правові основи державного регулювання страхової діяльності в Україні та шляхи їх наближення до міжнародних стандартів.
4. Органи нагляду за страховою діяльністю в Україні, їх права та функції.
5. Напрямки удосконалення державної політики у галузі страхування.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8-9

Тема 7: Особисте страхування

Мета полягає в аналізі ризикових і нагромаджувальних видів особистого страхування, а також вивченні практики застосування принципів організації та проведення обов'язкового медичного страхування й особливостей здійснення добровільного медичного страхування.

Питання для обговорення:

1. Особисте страхування: сутність, мета проведення, об'єкти та ризики.
2. Порівняльна характеристика довгострокового (накопичувального) та ризикового особистого страхування.
3. Форми та види проведення особистого страхування.
4. Критерії класифікації добровільного особистого страхування.
5. Страхування від нещасних випадків: мета проведення; об'єкти; страхові випадки; індивідуальні та колективні договори; добровільна та обов'язкова форми

проведення.

6. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.
7. Страхування життя: основні та додаткові ризики; особливості економічного механізму; загальні та спеціальні функції; критерії класифікації.
8. Медичне страхування: форми здійснення; суб'єкти; об'єкти; принципи організації; умови проведення.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10

Тема 8: Страхування майна

Мета полягає у виявленні особливостей проведення страхування майна фізичних та юридичних осіб, практики визначення страхових платежів і страхових виплат та формування страхових тарифів у страхуванні майна.

Питання для обговорення:

1. Страхування майна: загальна характеристика; підгалузі; обов'язкова та добровільна форми; об'єкти; предмети; ризики; системи відповідальності; організаційний та економічний механізм.
2. Страхування транспортних засобів та вантажів.
3. Страхування майна будівельних підприємств (технічних ризиків).
4. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.
5. Страхування фінансових та кредитних ризиків.
6. Страхування майна громадян: будівель і споруд, домашніх тварин, домашнього та іншого майна.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11-12

Тема 9: Страхування відповідальності

Мета полягає у розгляді організаційної схеми й економічного механізму страхування відповідальності; набутті практичних навиків щодо виявлення страхових ризиків, визначення страхових платежів, страхових виплат та страхових тарифів у розрізі різних видів страхування відповідальності.

Питання для обговорення:

1. Страхування відповідальності: організаційна схема та економічний механізм; об'єкти та ризики; основні підгалузі; учасники; форми проведення.
2. Види обов'язкового страхування відповідальності.
3. Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: суб'єкти; об'єкти; страхові тарифи; страхові суми; страхові випадки; страхові платежі; види страхових договорів; франшиза; страхове відшкодування; інші особливості у здійсненні даного виду страхування.
4. Страхування професійної відповідальності: мета; страхові ризики; спосіб надання страхового захисту.
5. Обов'язкове страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам.
6. Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13

Тема 10: Перестрахування та співстрахування

Мета полягає у вивченні методів та форм проведення перестрахувальних операцій та з'ясуванні сутності співстрахування.

Питання для обговорення:

1. Перестрахування: необхідність та сутність; суб'єкти; законодавчі вимоги щодо здійснення.
2. Факультативне перестрахування.
3. Облігаторне перестрахування.
4. Порівняльний аналіз методів перестрахування.
5. Пропорційне перестрахування.
6. Квотні та ексцедентні договори пропорційного перестрахування: характеристика, переваги та недоліки.
7. Непропорційне перестрахування на базі договорів ексцедента збитку та ексцедента збитковості.
8. Співстрахування та механізм його застосування.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 14

Тема 11: Доходи, витрати і фінансові результати страховиків

Мета полягає в дослідженні особливостей формування доходів страховика, складу та економічного змісту його витрат, методики визначення прибутку (збитку) від страхової діяльності страховика.

Питання для обговорення:

1. Джерела формування доходів страховиків від страхової діяльності.
2. Джерела формування доходів страховиків від інвестування тимчасово вільних коштів.
3. Джерела формування інших доходів страховиків.
4. Склад та економічний зміст витрат страховиків.
5. Собівартість страхової послуги.
6. Витрати на утримання страхових організацій.
7. Фінансові результати страховиків.
8. Визначення прибутку від страхової діяльності страховиків.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 15

Тема 12: Фінансова надійність страховиків

Мета полягає в розгляді економічного змісту та значення фінансової надійності страхової компанії, а також порядку визначення показників платоспроможності страховика.

Питання для обговорення:

1. Фінансова надійність страхових компаній: економічний зміст та значення.
2. Збалансований страховий портфель як основа забезпечення фінансової стійкості страхових операцій.
3. Умови забезпечення платоспроможності страховиків.
4. Фактичний та нормативний запас платоспроможності страховиків, порядок їх розрахунку.

ЗАОЧНА ФОРМА

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема 4: Страховий ринок

Мета полягає в розумінні теоретико-методичних засад формування й функціонування страхового ринку, а також вмінні застосовувати навички щодо порядку підготовки та укладання різних видів страхових договорів.

Питання для обговорення:

1. Страховий ринок: сутність, основні види та елементи.
2. Класифікація страхового ринку за інституціональною, територіальною та галузевою ознаками.
3. Об'єкти та суб'єкти страхового ринку України.
4. Страхові послуги як об'єкти взаємовідносин страховиків та страхувальників.
5. Етапи процесу розробки страхових продуктів (послуг).
6. Канали реалізації страхових продуктів (послуг).
7. Прямі і непрямі страхові посередники у здійсненні страхової діяльності, реалізації страхових продуктів.
8. Сутність, завдання та елементи маркетингу у страхуванні.
9. Страхові договори, порядок їх підготовки та укладання.

Тема 7: Особисте страхування

Мета полягає в аналізі ризикових і нагромаджувальних видів особистого страхування, а також вивченні практики застосування принципів організації та проведення обов'язкового медичного страхування й особливостей здійснення добровільного медичного страхування.

Питання для обговорення:

1. Особисте страхування: сутність, мета проведення, об'єкти та ризики.
2. Порівняльна характеристика довгострокового (накопичувального) та ризикового особистого страхування.
3. Форми та види проведення особистого страхування.
4. Критерії класифікації добровільного особистого страхування.
5. Страхування від нещасних випадків: мета проведення; об'єкти; страхові випадки; індивідуальні та колективні договори; добровільна та обов'язкова форми проведення.
6. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.
7. Страхування життя: основні та додаткові ризики; особливості економічного механізму; загальні та спеціальні функції; критерії класифікації.
8. Медичне страхування: форми здійснення; суб'єкти; об'єкти; принципи організації; умови проведення.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема 9: Страхування відповідальності

Мета полягає у розгляді організаційної схеми й економічного механізму страхування відповідальності; набутті практичних навиків щодо виявлення страхових ризиків, визначення страхових платежів, страхових виплат та страхових тарифів у розрізі різних видів страхування відповідальності.

Питання для обговорення:

1. Страхування відповідальності: організаційна схема та економічний механізм; об'єкти та ризики; основні підгалузі; учасники; форми проведення.
2. Види обов'язкового страхування відповідальності.
3. Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: суб'єкти; об'єкти; страхові тарифи; страхові суми; страхові випадки; страхові платежі; види страхових договорів; франшиза; страхове відшкодування; інші особливості у здійсненні даного виду страхування.

4. Страхування професійної відповідальності: мета; страхові ризики; спосіб надання страхового захисту.
5. Обов'язкове страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам.
6. Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції.

Тема 12: Фінансова надійність страховиків

Мета полягає в розгляді економічного змісту та значення фінансової надійності страхової компанії, а також порядку визначення показників платоспроможності страховика.

Питання для обговорення:

1. Фінансова надійність страхових компаній: економічний зміст та значення.
2. Збалансований страховий портфель як основа забезпечення фінансової стійкості страхових операцій.
3. Умови забезпечення платоспроможності страховиків.
4. Фактичний та нормативний запас платоспроможності страховиків, порядок їх розрахунку.

6. Тренінг з дисципліни

Тренінг – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Метою тренінгу є узагальнення теоретичних знань, вмінь та навиків отриманих здобувачами вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни «Страхування» та застосування їх в практичній діяльності.

Структура тренінгу

Вступна частина проводиться з метою ознайомлення здобувачів вищої освіти з темою тренінгового заняття.

Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі, визначенні правил проведення тренінгового заняття.

Практична частина реалізовується шляхом виконання завдань тренінгового заняття.

Підведення підсумків. Обговорюються результати виконаних завдань.

Завдання тренінгу

1) На прикладі окремої страхової компанії провести фінансовий аналіз та оцінку фінансового стану страховика:

- 1.1. Розглянути фінансову звітність компанії (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух коштів) за останні декілька років;
- 1.2. Провести горизонтальний аналіз (аналіз змін показників за декілька періодів для визначення тенденцій) та вертикальний аналіз (аналіз структури статей фінансової звітності відносно загальних показників (наприклад, частка власного капіталу в загальних активах);
- 1.3. Розрахувати ключові фінансові коефіцієнти: ліквідність, платоспроможність, рентабельність, ефективність використання активів тощо, порівняти їх з середніми показниками галузі або основними конкурентами;
- 1.4. Оцінити рівень резервів для покриття можливих збитків. Провести аналіз ризиків, пов'язаних з інвестиціями, андеррайтингом, та управлінням активами. Оцінити майбутній фінансовий стан страховика, враховуючи поточні тенденції та ринкові умови.

2) Дослідити стан, проблеми і перспективи розвитку особистого страхування в Україні:

2.1. Вивчити поточні показники ринку: обсяги страхових премій, виплат, рентабельність, кількість договорів, учасники ринку тощо. Виявити провідних страховиків та їх частку на ринку;

2.2. Аналіз законодавчих, економічних та соціальних факторів, що впливають на розвиток особистого страхування. Оцінити проблеми, з якими стикаються страхові компанії: низький рівень довіри клієнтів, недостатня фінансова грамотність, недосконалість регуляторних норм тощо;

2.3. Оцінити макроекономічні умови, які впливають на галузь, такі як інфляція, ставки рефінансування, безробіття. Проаналізувати демографічні та соціальні тенденції, що впливають на попит на особисте страхування;

2.4. Розробити сценарії можливого розвитку ринку, враховуючи потенційні зміни в законодавстві, поведінці споживачів, інновації. Оцінити можливості виходу на нові ринки або запуску нових продуктів;

2.5. Сформулювати практичні рекомендації щодо покращення стану ринку особистого страхування, підвищення ефективності та конкурентоспроможності страхових компаній.

7. Самостійна робота

Самостійна робота включає виконання 4 завдань:

1) Виконайте груповий проєкт (презентація результатів дослідження) на одну із нижче наведених тем (на вибір):

1. Особливості оцінки ризиків у майновому страхуванні.
2. Роль страхових компаній у забезпеченні економічної стабільності.
3. Вплив демографічних змін на розвиток ринку страхування життя.
4. Регулювання страхової діяльності в умовах глобалізації.
5. Ефективність державного контролю за діяльністю страхових компаній в Україні.
6. Перспективи розвитку агрострахування в умовах кліматичних змін.
7. Розвиток страхових послуг в умовах цифрової трансформації.
8. Аналіз використання актуарних методів у визначенні страхових тарифів.
9. Оцінка фінансової стійкості страхових компаній в умовах економічної кризи.
10. Міжнародний досвід страхування відповідальності та можливості його впровадження в Україні.

2) Кейс-стаді «Порівняльний аналіз страхових полісів».

Здійсніть порівняльний аналіз 3-х страхових полісів від різних страхових компаній (наприклад, автострахування, страхування життя, медичне страхування) та надайте рекомендації щодо оптимального вибору для страхувальників.

3) Напишіть есе на тему «Страхування як інструмент управління ризиками в сучасній економіці»

4) Розв'язання практичних задач (варіант здобувач вищої освіти обирає згідно порядкового номеру в списку групи).

ВАРІАНТ 1

Задача 1. Нерухоме майно, яке належить юридичній особі, застраховане на випадок його втрати або пошкодження внаслідок вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ на повну вартість. Дійсна вартість майна 150 000 тис. грн., страховий тариф – 1,3%, безумовна франшиза – 7%. Визначити: розмір страхового платежу;

розмір належного до виплати страхового відшкодування при отриманих збитках у розмірі 82 500 грн.

Задача 2. В ДТВ потерпіло троє пішоходів. В результаті травми першому з них була встановлена ІІІ група інвалідності, другий перебував на лікуванні 74 дні, а третього визнано дитиною-інвалідом. Визначити величину страхового відшкодування, котре кожен потерпілий отримає за полісом обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в Україні та величину страхового відшкодування, котре страховику належить виплатити потерпілим.

ВАРІАНТ 2

Задача 1. Господарські будівлі, які належать фізичній особі, застраховані на випадок впливу рідини водопровідних, каналізаційних і опалювальних систем, внаслідок їх розриву або переповнювання, в тому числі із сусідніх приміщень, що не належать страхувальнику на повну вартість. Дійсна вартість майна – 395 000 тис. грн., страховий тариф – 0,6%, безумовна франшиза – 6%. Визначити: розмір страхового платежу; розмір належного до виплати страхового відшкодування при отриманих збитках у розмірі 67 050 грн.

Задача 2. Фермерське господарство страхує врожай озимої пшениці на площі 60 га. Середньорічна врожайність за попередні 5 років становить 30 ц/га, ціна 1 ц. пшениці за попередній рік – 32 грн. Величина відповідальності страхової компанії 80 % та страховий тариф – 8 %. Визначити страховий платіж.

ВАРІАНТ 3

Задача 1. Підприємство має договір страхування майна від вогню та інших небезпек. Майно підприємства було застраховане на повну вартість. Страхова сума, зазначена у договорі, становить 700 000 грн. Внаслідок пожежі збитки склали 500 000 грн., в т. ч. 60 000 грн. – по основних засобах і 440 000 грн. – по товарно-матеріальних цінностях. При перевірці з'ясувалося, що балансова вартість основних засобів в заяві про страхування була показана правильно і становила 100 000 грн., а вартість товарно-матеріальних цінностей була показана в сумі 600 000 грн. замість 900 000 грн. Визначити суму належного до виплати страховиком страхового відшкодування.

Задача 2. Відповідальність товаровиробника застрахована на суму 250 000 грн. П'ятеро потерпілих вимагають від товаровиробника відшкодування шкоди, завданої їхньому здоров'ю на суму 78 000 грн. Визначити: розмір сплачених страхувальником страхових внесків за 5 місяців (термін дії договору – 18 місяців) при встановленому розмірі страхового тарифу – 0,9 %; розмір отриманого страхового відшкодування кожним потерпілим.

ВАРІАНТ 4

Задача 1. Балансова вартість об'єкта, котрий належить юридичній особі – 16 500 000 грн. (в т. ч. знос – 800 000 грн.). Страхова сума – 12 000 000 грн. Безумовна франшиза – 100 100 грн. Збитки страхувальника – 15 000 000 грн. Витрати страхувальника на запобігання поширенню пожежі – 20 000 грн. Визначити різницю між сумами страхового відшкодування при страхуванні об'єкта за системою першого ризику і за системою пропорційної відповідальності.

Задача 2. Майно юридичної особи застраховано від вогню та інших небезпек у розмірі 75% його вартості терміном на 10 місяців. Вартість майна, узгоджена сторонами страхової угоди, така: будівлі та споруди – 13 млн. грн.; машини, обладнання, устаткування – 8 млн. грн.; сировина та матеріали – 7 млн. грн.;

незавершене виробництво – 1 млн. грн.; готова продукція – 6 млн. грн. Страхові тарифи за окремими ризиками (незалежно від виду майна) такі: пожежа – 0,7%; удар блискавки – 0,1%; вибух газу – 0,2%; стихійні лиха – 0,2%; крадіжка зі зломом – 0,3%; проникнення води із сусідніх приміщень – 0,1%. Визначити розмір страхового платежу, сплаченого страхувальником, виходячи з того, що він встановлюється пропорційно терміну дії договору страхування.

ВАРІАНТ 5

Задача 1. При купівлі автомобіля громадянин застрахував його від дорожньо-транспортної пригоди (ДТП) та угону строком на 6 місяців. Вартість автомобіля – 179 000 грн. Ставки страхової премії за окремими ризиками такі: угон – 3%; протиправні дії третіх осіб – 1%; ДТП – 2%; стихійні лиха – 0,5%. Визначити розмір страхового внеску.

Задача 2. Меблі та офісне обладнання, яке належить юридичній особі, застраховане на випадок протиправних дій третіх осіб на повну вартість. Дійсна вартість рухомого майна – 15 000 тис. грн., страховий тариф – 0,3%, безумовна франшиза – 5%. Визначити: розмір страхового платежу; розмір належного до виплати страхового відшкодування при отриманих збитках у розмірі 36 000 грн.

ВАРІАНТ 6

Задача 1. Ринкова вартість автомобіля 50 000 грн. (знос становить 5%). Автомобіль застрахований на повну вартість від усіх ризиків. Безумовна франшиза встановлена у відсотках до страхової суми (1%). Внаслідок протиправних дій третіх осіб автомобіль був пошкоджений. Визначити розмір страхового відшкодування, якщо відповідно до кошторису станції технічного обслуговування, для відновлення автомобіля потрібно замінити частини та деталі на суму 10 000 грн. і провести ремонтні роботи вартістю 3 000 грн.

Задача 2. Юридична особа має договір страхування майна від вогню, в якому зазначено, що склади підприємства і готова продукція, яка в них зберігається, застраховані на повну вартість. У результаті пожежі на одному з складів підприємства повністю знищена сама будівля і частина готової продукції, яка там знаходилася. Витрати на відбудову складу за кошторисом склали 370 000 грн. Збитки від знищення та пошкодження готової продукції – 196 000 грн. Крім того, витрати, пов'язані з рятуванням застрахованого майна і приведенням його до ладу після пожежі склали 5 000 грн. За складання кошторису страхувальник заплатив 1 700 грн. При складенні страхового акту і оформленні інших документів було проведено перевірку даних бухгалтерського обліку та звітності підприємства, яка показала, що вартість майна фактично застрахована у розмірі 98%, а не 100%, як це було зазначено у договорі страхування. Визначити розмір належного до виплати страховиком страхового відшкодування.

8. Методи навчання

У освітньому процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, індивідуальна робота, консультації, самостійна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, реферування, підготовка і презентація проектів.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Страхування» використовуються наступні

засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання результатів самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- екзамен.

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань здобувачами вищої освіти і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу здобувач вищої освіти може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами.

Політика щодо відвідування. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

11. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Страхування» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1 (Теми 1-6)	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2 (Теми 7-12)	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (Теми 1-6)	1. Тестові завдання (5 тестів по 4 бали за тест) – макс. 20 балів. 2. Теоретичне питання – макс. 40 балів. 3. Задача – макс. 40 балів.	Середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (Теми 7-12)	1. Тестові завдання (5 тестів по 4 бали за тест) – макс. 20 балів. 2. Теоретичне питання – макс. 40 балів. 3. Задача – макс. 40 балів.	Середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час виконання завдань на тренінгу	Середнє арифметичне з оцінок, отриманих за самостійну роботу	1. Тестові завдання (5 тестів по 5 балів за тест) – макс. 25 балів. 2. Два теоретичні питання по 25 балів – макс. 50 балів. 3. Задача – макс. 25 балів.

Поточне оцінювання:

90–100 балів – здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє матеріалом, аргументовано й послідовно його викладає, демонструє глибоке розуміння понять і вміння застосовувати знання на практиці;

75–89 балів – матеріал засвоєно достатньо повно, проте бракує аргументації; допускаються несуттєві неточності;

65–74 бали – засвоєно лише основний зміст без належного аналізу; відповідь

поверхнева, аргументація слабка;

60–64 бали – відповідь фрагментарна, із суттєвими неточностями, аргументація відсутня;

1–59 балів – матеріал практично не засвоєно, суть питань не розкрито.

Підсумкова оцінка за поточне опитування визначається як середнє арифметичне балів, отриманих на заняттях у межах кожного модуля.

Тренінг:

90–100 балів – здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє матеріалом, творчо застосовує його у завданнях, обґрунтовує результати;

75–89 балів – матеріал засвоєно належно, проте у виконанні окремих завдань бракує аргументованості; незначні помилки;

65–74 бали – завдання виконані на базовому рівні, бракує глибини та системності; аргументація слабка;

60–64 бали – завдання виконано поверхнево, відсутнє обґрунтування та творчий підхід;

1–59 балів – завдання не виконані або виконані формально.

Оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне балів за всі завдання.

Самостійна робота:

90–100 балів – виконані всі завдання, наявні елементи власних досліджень, високий рівень аргументації, креативність;

75–89 балів – завдання виконані здебільшого якісно, проте з окремими недопрацюваннями; аргументація достатня;

60–74 бали – завдання виконані частково, є суттєві помилки, поверхневий аналіз;

1–59 балів – завдання практично не виконані, відсутні авторські напрацювання, наявні грубі помилки.

Оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне балів за всі завдання.

Модульна робота

Модульна робота – вид контролю, при якому засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного й практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Складові модульної роботи:

- тести: 5 завдань, по 4 бали за кожне, максимум – 20 балів.

4 бали – правильна відповідь;

0 балів – неправильна відповідь.

- теоретичне питання: 1 питання, максимум – 40 балів.

35–40 балів – відповідь повна, аргументована, логічна, із прикладами;

25–34 бали – відповідь правильна, але недостатньо глибока, є окремі неточності;

10–24 бали – відповідь фрагментарна, із суттєвими недоліками та слабкою аргументацією;

1–9 балів – відповідь поверхнева, нечітка, із грубими помилками.

задача: 1 задача, максимум – 40 балів.

35–40 балів – задача розв’язана повністю, результати інтерпретовані, обґрунтовані;

25–34 бали – розв’язання правильне, але є неточності, аргументація недостатня;

10–24 бали – розв’язання часткове, аргументація слабка, є суттєві помилки;

1–9 балів – розв’язання фрагментарне, з грубими помилками.

Екзамен

Екзамен – підсумковий вид контролю, при якому засвоєння матеріалу оцінюється

від 0 до 100 балів.

Екзаменаційний білет включає:

- тести: 5 завдань, по 5 балів, максимум – 25 балів.

5 балів – правильна відповідь;

0 балів – неправильна відповідь.

- теоретичні питання: 2 питання, по 25 балів, максимум – 50 балів.

20–25 балів – відповідь повна, аргументована, із прикладами, матеріал засвоєний повністю;

10–19 балів – відповідь часткова, поверхнева, з помилками;

1–9 балів – відповідь нечітка, з грубими помилками.

- задача: 1 задача, максимум – 25 балів.

21–25 балів – задача розв’язана повністю, результати інтерпретовані, обґрунтовані;

15–20 балів – розв’язання правильне, але є неточності, аргументація недостатня;

5–14 балів – розв’язання часткове, поверхнєве, є суттєві помилки;

1–4 бали – розв’язання фрагментарне, з грубими помилками.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ (сума балів за всі види навчальної діяльності в межах модуля)	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90 – 100	«відмінно»	A (відмінно)
85 – 89	«добре»	B (дуже добре)
75 – 84		C (добре)
65 – 74	«задовільно»	D (задовільно)
60 – 64		E (достатньо)
35 – 59	«незадовільно»	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
01 – 34		F (незадовільно з обов’язковим повторним курсом)

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проєктор, ноутбук, проєкційний екран.	1-12
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Visio). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Viber тощо).	1-12
3.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-12
4.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-12
5.	Зразки форм фінансової звітності страхових компаній.	5-6; 11-12

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Агрес О. Інноваційний розвиток страхової діяльності як один із методів зростання її ефективності. Аграрна економіка. 2022. Т. 15, № 1-2. С. 26-34.

2. Баранов А. Л., Баранова О. В. Деякі особливості державного регулювання страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2022. № 7. С. 95-114.
3. Березька К., Кнейслер О., Спасів Н., Кулина Г. Інформаційна технологія прогнозування фінансових результатів страхових компаній. *Ukrainian Journal of Information Technology*. 2021. Vol. 3. No 2. P. 87-93.
4. Братюк В. П. Сучасний стан страхового ринку в Україні. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. Вип. 12. С. 37-45. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2022.12.5>.
5. Гузела І. Моделювання сценаріїв оподаткування результатів діяльності страховиків України. *Світ фінансів*. 2021. № 3 (68). С. 101-114.
6. Качула С., Лисяк Л., Ляшевський Я. Аналіз формування доходу і розподілу прибутку страхових компаній (на прикладі АК «Страхова група «ТАС»). *Агросвіт*. 2021. № 1-2. С. 12-19.
7. Кисільова І., Величко А. Оцінка фінансової надійності страхової організації. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/471/453>.
8. Климук Н. Я. Особливості медичного страхування в Україні у сучасних умовах. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2021. № 1. С. 55-60.
9. Кнейслер О., Кулина Г., Федорович І. Трансформація світового страхового ринку в умовах запровадження нових бізнес-моделей та сучасних страхових технологій. *Світ фінансів*. 2024. Вип. 2 (79). С. 41-54. DOI: 10.35774/SF2024.02.041
10. Кнейслер О., Спасів Н., Король С. Новелізаційні тенденції розвитку страхових компаній в Україні. *Світ фінансів*. 2021. № 2. С. 106-117.
11. Куцик П. О., Сороківський В. М., Кузьма Х. В. Статистичні підходи до оцінювання величини фінансових ресурсів страхових компаній. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. № 66. С. 5-9. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1072/1014>.
12. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307 с.
13. Опальчук Р. М., Федорович І., Ткаченко К. В. Особливості розвитку страхування малого та середнього бізнесу в Україні. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 8. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14843207>.
14. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n10756>.
15. Попович Д. В., Біда М. С., Закорко К. К. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2023. № 3 (115). С. 110-114. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5791/5666>.
16. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.
17. Прокопчук О. Т., Цимбалюк Ю. А., Мельник К. М. Інвестиційна діяльність страхових організацій в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 16. С. 5-12.
18. Ситник Н. С., Тишковець М. М. Фінансово-економічна безпека страхової компанії та її забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 38. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-7>.
19. Сосновська О. О. Страхування : навч. посіб. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
20. Татарин Н. Б., Підручняк К. П. Особливості фінансової діяльності страхових компаній в Україні. *Молодий вчений*. 2022. № 5 (105). С. 30-35. URL:

<https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4771>.

21. Федорович І. Аналіз надання страхових послуг з майнових видів страхування. Економічний аналіз. 2024. Том 34. № 1. С. 191-201. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.01.191>

22. Федорович І. Вдосконалення каналів реалізації страхових послуг в епоху цифрових інновацій. Економіка та суспільство. 2024. Вип. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-9>

23. Федорович І. Медичне страхування: досвід зарубіжних країн та можливості для України. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 6. С. 72-76. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.6.72>

24. Федорович І. Основні тренди та напрями розвитку страхового ринку України. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 3. С. 45-49. DOI: [10.32702/2306-6814.2023.3.45](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.3.45)

25. Федорович І. Сучасні інформаційні технології як інструмент удосконалення механізмів агрострахування. Економічний аналіз. 2025. №1. С. 78-90. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.078>

26. Федорович І., Панас Н. Сучасні тенденції ринку страхування життя в Україні та перспективи його розвитку. «Ефективна економіка». 2024. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.66>

27. Balasubramanian R., Libarikian A., McElhane D. (2021). Insurance 2030 – the impact of AI on the future of insurance. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/insurance-2030-the-impact-of-ai-on-the-future-of-insurance>.

28. Fedorovych I. Key problems and directions of development of digitalization of the insurance market. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». Випуск 3 (70). 2022. С. 139-142. DOI: [10.32847/business-navigator.70-24](https://doi.org/10.32847/business-navigator.70-24).
<http://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/485/421>.

29. Insurance 2025 Reducing risk in an uncertain future. URL: https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/gbe03821usen-01_GBE03821USEN.pdf.

30. World insurance market developments in 5 charts. URL: <https://www.swissre.com/institute/research/sigma-research/sigma-2023-03/5-charts-world-insurance-2023.html>.